

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.
Cena:
za en mesec . . . Din. 4
za štiri leta . . . „ 12
za pol leta . . . „ 24
Posamezna štev. stane 1 Din.
Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo.
Neankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
po dogovoru.

Socialna politika.

Ako se kaj nepričakovane ne zgodi, bi utegnili v naši državi dobiti kmalu nov režim, kojega naloga bo popraviti najhujše napake sedanjega ter pripraviti tla za pametnejšo ureditev Jugoslavije, oziroma za nove volitve.

Cisto gotovo to še ni in morebiti se sedanjim vladodržcem posreči svoje dneve podaljšati. Toda bankrot sedanje zločinske politike mora na vsak način kmalu priti. Za ta slučaj pa je misliti tudi na resor socialne politike, ki je za nas delavce gotovo najvažnejši.

Sednji režim socialne politike ni samo zanemarljiv ampak jo naravnost zadušil. Že pod Žerjavom to ministrstvo ni bilo nič drugega kakor korito in se je mesto socialno zakonodajo pečalo s prehrano pasivnih kraljev, pri kateri morejo zasebniki in tudi minister, če hoče, veliko zaslužiti. Saj nam je sednji minister za socialno politiko razložil, kako da je vsa prehrana samo sijajna kupčija v prid bank. Nobena socialnopolitična akcija ni izšla iz tega ministrstva, odkar ga je zapustil Gostinčar. Pečalo se je samo z malečkostnimi birokratičnimi uredbami. Celo posredovanja pri velikih mezdah sploh ni vršilo in trboveljska družba n. pr. je danes v naši državi bolj mogočna nego celokupni ministrski svet ter se za naredbe vlade sploh nič več ne briga.

Kako pa je Mac Donald na Angleškem zaključil štrajk pristaniških delavcev?

Pristaniških delavcev na Angleškem je 120.000. Vsak od njih na dan prenese iz ladje in na ladjod 100 ton ali 1000 meterskih centov. Delodajalci, oziroma lastniki magacinov pa so si izmislili, da so slabe razmere in hoteli delavcem 2 šilinga ali okoli 150 kron na dan od plače odtrgati. To kljub temu, da so leta 1923. imeli lastniki 450 milijonov dohodkov več nego leta 1922. Delavci so stopili v štrajk.

Kakšna radikalna jugoslovanska vlada bi bila gotovo akcijski družbi na ljubo poslala nad delavce policijo in vojaštvo ter eventualno vojake komandirala na delo v pristaniščih, delavske voditelje pa seveda pozprla, da se štrajk zlomi.

Kaj pa je naredila angleška vlada? Najprej je odredila sodno preiskavo (seveda ne po podkupljenih, režimovskih sodnikih, katerih na Angleškem sploh ni) z nalogo, da ima točno ugotoviti, kdo ima prav. Sodišče je po noč in dan trajajočem delu ugotovilo, da imajo delavci prav in da je imela družba v pretečenem poslovnem letu 60 milijard naših kron dobička. Kapitalisti so seveda trdili, da ta dobiček ni plod delavskega truda, ampak njihovega kapitala, in so sklenili, da vztrajajo dalje.

Nato je Mac Donald sklenil, da prevzame vsa skla- dišča v upravo država, da najame delavce v svojo službo in jih plačuje, kakor zahtevajo, napram lastnikom pa

bi ostali dalje v štrajku, nakar bi seveda ti morali takoj kapitulirati. In res so na to lastniki v eni minuti kapitulirali.

To je država, ki razume svoje socialne dolžnosti! Zdaj pa poglejte pri nas, kjer je vlada s celim svojim aparatom od ministra pa do sodnika in orožnika stala v službi privatne družbe, da uduši mezdno gibanje rudarstva!

Kadar dobimo novo vlado, smatramo mi, da ima ena njenih prvih skrbi biti: **ukljuje vseh izjemnih postav zoper delavce, oziroma delavske stranke in organizacije in pa reorganizacija ministrstva za socialno politiko**, da bo res vršilo socialno-zakonodajne posle v modernem demokratičnem duhu. Izvede pa naj: 1. organizacijo delavskih zbornic kot zakonodajno vplivne stanovske korporacije; 2. obratne gospodarske svete in kontrolo nad kapitalistično proizvodnjo; 3. pripravi naj splošno socialno zavarovanje celokupnega prebivalstva države.

Politični pregled.

V inozemstvu.

Bolgarija

je zaprla kakih 500 komitašev, ki so se pripravljali, da letošnjo pomlad napravijo svoj roparski pohod na našo državo. To je storila sedanja buržujska Bolgarija le pod pritiskom velesil.

V Grčiji

so homatije vedno večje. Nova republikanska vlada je samo orodje generalov, ki hočejo takoj proglasiti republiko, brez glasovanja. Baje bo nova vlada to tudi izvedla.

V Angliji

je poslanec delavske stranke stavil zakonski predlog o zavarovanju delavcev. Po tem zakonu bi imel vsak delavec **zasiguran** obstoj zase in družino. Delavski minister Shaw je ob tej priliki imel sijajen govor v katerem je slikal grdobije modernega suženjstva in sijajno utemeljeval upravičenost predloga. Ker pa je že vnaprej konservativna stranka dvignila silen protest proti sprejetju tega zakona in delavska stranka ni hotela izzvati vladne krize, predlog ni bil dan na glasovanje.

Mussolini

vodi volitve z ognjem in mečem. Zraven si pa skuša tudi v zunanji politiki utrditi stališče. Pa ga je Francija prav inenitno potegnila in se približala Angliji. Tudi barantanje med Italijo in Rumunijo je preknjeno. Zdi se, da imajo tudi tam pametnejše diplomate kot pri nas.

Francoski senat

je sprejel predlog, da ne sme biti član zbornice ali se-

nata nihče, kedor je predsednik, ravnatelj ali član upravnega odbora katerega podjetja, ki ima kako pogodbo z državo ali dobiva državno podporo. Med šeststo poslanci in tristo senatorji jih je sedaj 300, ki bodo vsled tega sklepa morali pustiti mandate. Pri nas pa vsak belgrajski trgovec in bankir mora biti najmanj poslanec, da mu podjetje »uspeva«.

Italija.

Volilni boj je hud: en socialistični kandidat je bil že ubit. Ubili so ga seveda fašisti. Vloženih je bilo skupno 138 kandidatnih list s 1354 kandidati; poslanskih mest je 535. Slovenci vodijo priprave za volitve z neverjetno spretnostjo in žilavostjo. Trdno je upati, da bodo dobro uveljavili svoje glasove.

Svetovni kongres pravoslavne cerkve.

»Prager Presse« poroča po vesteh iz Moskve, da namerava ruska pravoslavna cerkev leta 1925 sklicati svetovni cerkveni kongres, ki se že nad 1000 let ni sešel. Povabili bodo zastopnike cerkva v Carigradu, Jeruzalemu, Aleksandriji in Antiohiji. Kongres se bo vršil v Carigradu ali v Moskvi in bo v prvi vrsti razpravljalo o vprašanju, kako ustaviti nadaljno razpadanje pravoslavne ruske cerkve in kako doseči čim tesnejšo zvezo vseh pravoslavne cerkva.

Pri nas.

»Avtonomisti« in »Murska Straža«

sta si podala roko in si obljubila, da se bosta vzajemno borila proti SLS za človečanstvo.

Koroški Slovenci

so zopet v volilnem boju. Deželna vlada koroška je namreč razpisala občinske volitve za dne 6. aprila 1924. Koroška slovenska stranka že poziva svoje volilce naj gredo v vseh občinah voliti njene kandidate.

V parlamentu

je vse mirno odkar je g. Predavec odšel iz Beograda. Radikali so si oddahnili, ker radičevci svoj odhod v Beograd zavlačujejo. Predavec se je peljal na Dunaj poročat Radiću, kako je v Beogradu opravil. Radić napoveduje, da bo po volitvah domov prišel. Pohvalil je g. Predavca in se je izjavil zato, da gredo radičevci v Beograd.

Invalidski zakon

bi bil zopet rad odložil g. Pašić. Pa mu je na najvišjem mestu spodletelo in tako je bil zakon predložen skupščini.

Oblasne volitve

je sklenila vlada izvesti v aprilu. Seveda se sliši ta sklep vlade kot kaka smešnica za april, kajti sedanja vlada se prav dobro zaveda, da v aprilu najbrže ona ne bo nič več »izvajala«, pa vendar so taki sklepi veden opomin, da moramo biti pripravljeni.

P. M. Dostojevskij:

(Dalje.)

Mlada žena.

»Življenje moje!« zašepeče Ordinov, ki mu je razburjenost zamrežila oči in mu vzela sapo. »Hrepeneje moje... ti!« zašepeče on, ne vedoč, kaj govori, ne razumevajoč besed, niti samega sebe, tresoč se od strahu, da bi z enim samim dihom razdrl ves čar, vso opojnost in s tem vse, kar se je z njim godilo in kar je bilo okoli njega in kar je poprej smatral za neresnico: čutil se je, kakor da je nekje daleč! »Ne vem, jaz te ne razumem, jaz sem pozabil, kaj si mi rekla, vsa pamet je v meni ugasnila — čutim samo srce... o ti moja kraljica!«

Glas ga je izdajal od razburjenja. Ona se je pri- vijala vedno krepkeje, vedno topleje, vedno bolj žarko k njemu. Tedaj se on dvigne, opojen in nesposoben, da se še dalje premaguje, kakor da je izgubil moč vsled sreče in pade na kolena pred njo. Razburjenje in ihtenje se utrga naposled iz njegovih prsi in ga obvlada vsega — in od nikdar občutenega navdušenja zadrhti njegov glas, ki je prihajal globoko iz notranjosti kakor glas tresoč se žice.

»Kdo si ti? Kje si ti bila? Odkod prihajaš? Iz katerih nebes si prišla dol k meni? To so vse kakor sanje. Ne morem verjeti, da si ti resnično živa! Nikar me ne grajaj... dovoli mi govoriti, da ti povem vse, vse!... Jaz sem že davno hotel govoriti s teboj... kdo si ti, veselje moje, povej mi? Kako si našla moje srce? Povej mi, ali se mi že od davna sestra? Kje si bila dozdaj, pripoveduj mi o sebi. — pripoveduj mi, kje si prej živela, kaj si tam ljubila? Pripoveduj mi vse, vse hočem o tebi vedeti! Kje je tvoja domovina? Ali je tudi tam nebo kakor pri nas? Kdo je tam bil poleg tebe, kdo te je ljubil pred menoj? H komu te je tvoje srce

najprej vleklo? Ali si poznala svojo mamico in ali te je ona božala in negovala kot otroka, ali si odrasla kakor jaz med tujci? Povej mi, ali si vedno bila taka? Pripoveduj mi o svojih sanjah in željah in o tem, kaj se je uresničilo in kaj se ni. Pripoveduj mi vse... Kdo je bil prvi, ki je z ljubeznijo osvojil tvojo dekliško srce in zakaj si ga njemu podarila? Povej mi, kaj naj jaz za to dam... za tebe? Povej mi, ljubezen moja, srce moje, sestra moja, povej mi, s čim mi je mogoče zaslužiti tvoje srce?«

Glas ga je izdal in on spusti glavo na njene prsi. Toda ko je spet pogledal, se strese od strahu: Jekaterina je sedela blede ko mrljica in nepremično na postelji, njene oči so ukočeno gledale s praznim pogledom čezenj v zrak in samo ustnice so se ji tresle v nemi, neizrek- ljiivi bolečini. Počasi se ona dvigne, omahne par korakov od postelje in se zgrudi pred staro svetniško podobico. Zdelo se je, da pada v nezavest. Ordinov jo dvigne, jo odnese na svojo posteljo in ostane pri njej nagnjen nad njo v strahu, brez dihanja. Za hip odpre ona oči, se premakne, kakor da se hoče nasloniti na komolec, pogleda z nemirnim pogledom po sobi, pogleda njega in otiplje njegovo roko. Potegne ga bliže k sebi, ustnice so se ji premikale, kakor bi hotela nekaj povedati, toda ni mogla spraviti glasu iz sebe. Nazadnje trpko zailhti.

Zamrmrala je nekaj besed, toda ihtenje jih je pre- trgalo in udušilo glas. Ko je zopet dvignila glavo, po- gleda Ordinov s takim obupom, da se je on, ki je ni mogel razumeti, nagne niže k njej, da se izgubi niti enega glasu z njenih ustnic. Naposled zasliši, kako ona jasno šepeče:

»Jaz sem izgubljena, upropastila so me, jaz sem propadla!«

Ordinov naglo dvigne glavo in jo pogleda zapre- paden. Podla, strašna misel ga prešine. Tudi Jekaterina opazi, da se njegov obraz vidoma krči v bolan izraz.

»Da! Propala!« vsklikne ona. »Hudoben človek me je zapeljal: on, on je, ki me je upropastil!... Jaz sem mu prodala svojo dušo... Zakaj, o zakaj si ti go- voril o mamici! Zakaj si me moral na to spomniti? Naj ti Bog... naj ti Bog oprost!...«

In ona je tiho jokala. Srce je Ordinovu tako silno tolklo, da bi mu skoro počilo od bolesti.

»On pravi,« zašepeeta ona skrivnostno, zadržujoč sapo, »on pravi, da bo, ako umre, prišel po mojo grešno dušo... A zdaj me muči in mi čita iz svojih knjig... Tam, tam, to je njegova knjiga! Tam! On pravi, da sem napravila smrtni greh. — Glej, tam leži njegova knjiga, glej. —«

In ona pokaže z grozo na velik zvezek. Ordinov ni opazil, kako je ona prišla v njegovo sobo. On vzame knjigo mehnično v roke, bila je ena izmed onih knjig starovercev, ki so bogato okrašene s slikami, ka- kršne je on že preje večkrat videl tupatam. Toda on je bil nesposoben, da bi vso pozornost obrnil kam drugam.

Mehko jo objame in ji začne govoriti in jo miriti: »Ne misli na to, pusti zdaj to... Tebe so mučili in strašili... jaz sem tu pri tebi... Odpočij si pri meni, ljubezen moja, luč moja!«

»Ti še ne veš ničesar! ničesar!« Ona zopet skle- ne svoje roke. — »Jaz sem vedno taka!... Vedno se bojim! Toda ti, ne, nikar me ne muči, nikar me ne muči!...«

»Jaz potem grem k njemu!« nadaljuje ona čez en trenutek. »Pogosto me on pregovori samo z besedo, dru- gikrat pa vzame knjigo, največjo in čita pred menoj, čita tako stroge besede in polne groženj! ne vem, kaj je to in vrh tega ne razumem vsake besede, toda takrat se me loteva tak strah, in ko slišim njegov glas, se mi zdi da ne govori on, nego nekdo drugi, ki ni mehkega srca in ki mi neutrudljivo trga srce, tako da postaja moja beda še večja nego je bila moja bol v začetku!«

(Dalje prihodnjik.)

Tedenske vesti.

Koliko stane predsednik vlade?

Po novem državnem proračunu in po uradniškem zakonu dobiva na leto naš predsednik vlade te-le svote: plače 120.000 dinarjev, poslanske dnevnice znašajo 108.000 din., posebni dodatek 126.000 din., dodatek 60.000 din., cigarete 36.000 din., avtomobili 100.000 din. Vsega skupaj torej 450 tisoč dinarjev, odnosno 37.000 din. mesečno. Razen tega ima letos predsednik vlade vedno na razpolago dispozicijski fond v iznosu 800.000 din. in sicer tako, da se mora polovica izplačati v frankih, kar znaša za predsedništvo vlade 2.390.000 din. Ta ravno kar omenjeni kredit in še drugi krediti notranjega ministrstva niso podvrženi nobeni kontroli.

Protestni shod zaradi brezposelnosti in draginje v Beogradu.

Dne 9. t. m. so sklicali bančni, industrijski in trgovski uradniki v Beogradu protestni shod zaradi brezposelnosti in draginje. Razni govorniki so osvetlili položaj in naglašali, da znaša v letošnjem proračunu postavka za brezposelnost 400.000 Din. a brezposelnih je že sedaj do 100.000 oseb. Sprejeta je bila resolucija, ki poziva vlado, skupščino in ministrstvo za socialno politiko, da nemudoma ukrenejo potrebne odredbe proti brezposelnosti in draginji. Kot primerna sredstva smatra resolucija: osnuje naj se odbor, ki bo kontroliral reduciranje uradnikov; nameščanje inozemcev se sme vršiti le v sporazumu z delavsko zbornico in pristojnimi organizacijami; brezposelni dobivajo državno podporo v izmeri življenjskega minima: po vseh zasebnih podjetjih se za uradništvo strogo izvede 7-urni delavnik, za delavstvo pa 8-urni; po vseh važnejših krajih se ustanove brezplačna prenočišča za dopotovalce brezposelne uradnike in delavce event. za tiste, ki nimajo stanovanja; nad zasebnimi trgovskimi šolami se mora uvesti najstrožje nadzorstvo glede števila učencev, sprejemnih pogojev, pouka in izdajanja diplom; v kontrolo se mora pritegniti tudi zastopnik Saveza bančnih, trgovskih in industrijskih uradnikov. Končno zahteva resolucija energično intervencijo državnih oblasti za pobijanje draginje.

Viljem Bukšeg †.

V sanatoriju na Brestovcu je umrl dne 10. marca voditelj hrvatskih socialnih demokratov, bivši minister za prehrano, predsednik »Saveza grafičnih radnika« in generalni direktor »Osrednjega urada za zavarovanje delavcev Viljem Bukšeg. Rojen je bil 28. nov. 1874. Normalko je dovršil v Zagrebu, nakar se je posvetil tipografiji. Kot tak je mnogo popotoval in sicer po Avstriji, Mažarski, Nemčiji, Belgiji in Švici. Vodil je deli časa kot vnet organizator strokovno delavsko gibanje in je nastopal kot delavski delegat na raznih mednarodnih socialističnih kongresih v Belgiji, Nemčiji, Franciji in v Londonu. Bolezen si je nakopal za časa vojne in je služil skoro več čas kot domobranec. Ob prevratu je bil član Narodnega veča, v katerem je marljivo sodeloval. Včasem parlamentu je v demokratskosocialistični koaliciji prevzel ministrstvo za prehrano.

Ljubljanski komunisti

so zopet izgubili glavo. Komaj so nastopili eno pot z ostalimi tovariši v občinskem svetu, že jih zopet nekaj ščiplje in grize in jim ne da miru. Menda bo treba zopet kakega kola po njihovi glavi, da se jim zopet posveti. Buržuj in kapitalisti ljubljanski se že vesele, da ni enotnosti v vrstah delovnega ljudstva.

Devetkrat dvojčke

je rodila neka žena v Nemčiji. Nedavno sta bila rojena deveta dva.

G. M.

Usojeno plačilo.

»Prosim, gospod inženir, če bi mi za nekaj odstotkov zvišali mesečno plačo? Saj veste, kako je, družino imam...«

»Zvišali? Ne, na to ni misliti, ni mogoče. Zakaj ste se pa ženili? Saj sem vas svaril.«

France je bil tiho in ni vedel, kaj bi mu odvrnil.

»Kakor si kdo postelje, tako spi. Ni čudno, da se občina pritožuje, da mora rediti toliko revežev, za katere bi pa morala skrbeti tovarna.« In še nekako zmago-slavno je dostavil: »Saj sem vam pravil.«

France je zopet molčal in povesil glavo.

»Če težko shajate, pojdite drugam delat!«

»Toda, gospod...«

»Ne mislim, da bi šli iz tovarne, ne! Pojdite k pečem, tam je zaslužek boljši. Res je treba bolj delati, a primeroma tudi zaslužite skoraj še enkrat toliko. In sedaj bi ravno enega moža rabil tam. V prihodnjem mesecu vas kar lahko predstavim, sicer bom pa videl, kako bo... Drugega vam ne morem svetovati.«

France se je poklonil in šel. Ostal pa je še nadalje vratar, še teden dni.

Bil je predzadnji dan v mesecu. Proti poldnevju je prišel po cesti mimo tovarne mlad mož, zavil proti vratarjevi hišici, nekoliko postal pred njo in vstopil. Pozdravil je Franceta in ga prosil, kje dobi inženirja Trevna. France ga je peljal v pisarno. Kakih pet minut pozneje je odhajal tujec zopet iz pisarne in se veselo smehljaj pred se, skoro škodoželjno pokimal Francetu v pozdrav in odšel po cesti.

Ko je bila ura dvanajst in je odhajal inženir Trevn iz pisarne, je pristopil k Francetu in dejal: »Kakor ste želeli, France, dobili ste boljšo službo pri martinski peči.

V Njujorku

je palača z 22 nadstropji, kjer stanuje preko 3000 oseb. Hišni posestnik izdaja dnevnik za svoje najemnike in podnajemnike. Tam ima ena hiša svoj dnevnik, vsi slovenski delavci pa nimamo nobenega.

Sestanek kraljev.

Letošnje poletje se bodo v Londonu sestali angleški, španski, rumunski, italijanski in jugoslovanski kralji.

Največja pekarna

na svetu je v Ameriki. V tej pekarni se bo izpeklo vsako leto 300 milijonov kruhov. To je nekako 800 tisoč na dan.

Najmanjši narodič na svetu.

Sovjetska valda je dala izvesti ljudsko štetje malih plemen, ki so na skrajnem severu evropske Rusije in v Sibiriji. Pri tem se je pokazalo, da šteje neko plemo, ki prebiva v dolini reke Usure, takozv. Solonci, samo petnajst duš. V celem je v severni Rusiji 85 narodičev, o katerih šteje največ Kunguzi 8846 duš.

G. M.

Zgled delavcev.

Vstalo je jutro in se odelo v zarjo prihajajočega solnca, ki je že obsijalo sive skale vrh gore. Kot bi globoko v smrekov gozd zbežal mrak, je budila celo dohno žarka svetloba in kakor umito je bilo modro nebo.

Mir je še počival nad trgov. Nad tovarno se ni vlačil sajasti dim, nrtvi so stali črnogledi, visoki dimniki, najmanjšega ropota ni bilo čuti izza tovarniške ograje. Tudi okrog nizkih hiš je segal ta mir, vse drugačen kot druge dneve, ne ona grobna tišina, ki zaide ob delavnikih med te hiše.

Zaskripala so večna vrata tu in tam, vmes pa so se čuli posamezni glasovi. Pred vratji so postajali posamezniki, nato pa zavili od hiš na glavno cesto, ki je kmalu oživila od vrvenja in srečavanja. V gruči po trije, štirje, so šli možje. Njihovi obrazi niso bili tako vsakdanji, zginit je mrki pogled, črnih lis, ki so se poznale po gubah že cel teden, ni bilo zaslediti. Postarni možje so hodili posamezno; zrlji so v tla kakor pogreznjeni v misli; prehitvale pa so jih mladenke, ki so se glasno pomenkovale, včasih pritaženo smehljaje in že brzele dalje.

Med temi gručami je šel tudi Pogorec. Ni imel družbe, sam je bil in bi mu tudi ne bilo ljubo, če bi se mu kdo pridružil. V svoje misli je bil zatopljen, še potrkanje malega zvona iz trškega zvonika ni motilo njegovih prazničnih misli. Ni vedel prav, kam bi šel; le tega se je zavedal, da hoče ta dan preživeti zase, ko je preživel šest dni v tovarni, več za druge kot zase.

Prišel je do cerkve, ko je ravno odzvonilo. Name-nil se je bil že doma k svojim drugom v gostilno, kamor je navadno zahajal ob nedeljah in praznikih, da bi tam utopil nevoljo čelga tedna v kozarcu vina. Že po poti pa je sklenil, da danes ne gre v gostilno. Pred cerkvijo je postal, kakor bi hotel še enkrat pomisliti, kam bi šel; nato pa zavil proti cerkvenim vratom in vstopil.

»Zgled delavcev, tako moremo imenovati svetega Jožefa, tudi sveta Cerkev ga tako kliče. Le pogledimo njegovo življenje malo bliže in videli bomo, kako resnično zasluži ta častni naslov.«

Tako je govoril duhovnik na prižnici, ko je vstopil Pogorec. Nekaj obrazov se je radovedno ozrlo na zakasnelega prišleca.

»Tam v daljnem judovskem mestecu je živel, njegovega imena niso poznali izven ozkih galilejskih mej, samotno je bival v svoji hišici. Ni poznal razkošja in bogastva, njegovemu srcu je bilo tuje ono hlepenje po

Na vaše mesto pa pride ta človek, ki je bil prej pri meni: pa je bil zadovoljen še z manjšo plačo kot jo imate vi.«

Franceta je to zadelo. Ni mislil, da se bo v resnici tako zgodilo, tudi želel ni. Sam je dobro vedel, da je preslabega zdravja za naporno delo. Vendar se je tiho udal. Doma ga je žena potolažila in France je res že upal, da se bo sčasoma tudi privadil...

Ni še minulo pol leta od tega, ko je nekega dne klenkal v trškem zvoniku zvon... Ljudje so stikali glave in govorili, da je umrl France Podlogar.

»Kdo bi mislil, da ga bo tako hitro pobralo, škoda ga je, izvrsten človek je bil.«

»Le verjemi mi, takega dela ni bil navajen in to ga je spravilo.«

»Uboga žena in otroka.«

»Menda sta se nekaj sprla z inženirjem, kakor sem slišal.«

»Čudno, pa pravijo, da je sam šel delat k pečem.«

»Bomo šli k pogrebu?«

»Seveda, saj ga bodo z godbo pokopali, ker je bil že toliko časa pri tovarni.«

In res se je pomikal dva dni nato dolg spreved skozi trg, mimo tovarne na pokopališče. Pri sprevedu je igrala godba, pred krsto so nosili dva venca. Na prvem je bil napis: Umrlému drugu — tovariši, na drugem pa: Zvestemu služabniku — predstojništvu podjetja I. I. Za krsto je šla vdova in bližnji sorodniki, dalje njegovi prijatelji, med njimi tudi inženir Trevn v fraku in cilidrom v rokah, na katerih je nosil črne glave rokavice.

»Zares lep pogreb je imel,« je rekla soseda Komacovka, ko sta šli z Ančko zadnji s pokopališča. Anka ni odgovorila. Kaj naj bi rekla? Ko je mož še živel, ko

zlatu, oni demon, ki iz človeka ustvarja grabežljivo zver, kateri je zlat novce več kot srce sozemljana, sočloveka. Dan na dan ga je čakalo delo, ni poznal hrupnih zabav, ni poznal sveta razen Egipta in mesta Jeruzalema, kamor se je napotil vsako leto, da zadosti Mojzesovi postavi. Komaj se zasveti dan, že je pri delu, njegove roke so žuljave, njegovo življenje ni praznik. In kaj ga podpira pri tem delu? Gotovo milost! Ve, da ne dela za to domovino, ve, da bo ta njegov požrtvovalni in tihi trud povrnjen... Življenju preprostega delavca je bilo podobno njegovo življenje, življenje polno požrtvovalnosti in ljubezni iz luči vere. Zato je v to tiho življenje sijalo obilo sreče — Bog sam.«

Pogorec je sledil govornikovim besedam in bolj in bolj so zašle njegove misli v davnino... v judovsko deželo je poromal v duhu, kjer je zrl v delavnici svojega patrona... Spomnil se je slike, ki je visela nad njegovo posteljo...

Noč je nad tiho puščavo, groza gleda iz teme kakor bi se plazile skrivnostne pošasti za daljnimi sencami na obzorju. Le visoke luči na nebu migljajo mirno in prijazno nad popotnim možem, ki vodi na povodu tovarno živinčec in se od časa do časa ozira s skrbnim očesom na ženo, ki sedi na živinčetu in rahlo objema v naročju Dete. Sklonjen gre popotnik, opira se z desnico na palico. Včasih s paznim očesom premotri okolico, na njegovem obrazu odseva tiha radost in veliko hrepenenje, kot bi prav nič ne čutil utrujenosti. In velik lev, ki je sledil nočnim potnikom ob strani, se umika za skalo, bliskajoče oči šakalov tonejo v temo...

Tako mu je vstala pred očmi slika, kakor bi jo gledal doma, prav taka, v lesenem in zaprašenem okviru. Duhovnik je končal govor in množica se je sklonila k molitvi...

Na večer so se ljudje vračali v trg s sprehodov. Zopet je postalo živahno v trgu, hrup po gostilnah glasnejši. Na cesto je lila skozi okna v velikih pravokotnikih svetloba prvih svetilk.

Pogorec je šel v tovarno na večerno službo. Bil je sam s svojimi mislimi, v katerih ni bilo one trpkosti kot navadno, kadar je hodil isto pot...

»O, kako brezuspešen bi bil naš trud, če bi se nam tudi izpod težkih kladiv, ki jih vihtimo dan na dan, zablistalo suho zlato, če bi pa naša duša ostala prazna in ne bi upali na plačilo večne ljubezni. Koliko obupa bi se zbudilo v naših srcih ob bridkih dnevih, če nam ne bi kot svetilniki ob poti svečili zgledi požrtvovalnosti in ljubezni iz luči vere...«

Zumer Srečko:

Bodimo Krekovci!

Prvega junija praznujemo tridesetletnico gibanja kršč. soc. delavstva. Trideset let je minulo, odkar je naš prvi klicar, nepozabni dr. Krek dvignil svoj glas delavstvu in ga pričel zbirati v skupno fronto.

Zakaj je apeliral na delavstvo in ga silil v lastno organizacijo? Zato, ker je videl brezsrčno izmozgavanje vseh delavnih slojev. Videl neprestano trpljenje družinskih očetov, ki so od ranega jutra do poznega večera trdo delali za svoj vsakdanji kruh. Videl je gnezda malih otročičev, ki so po cel dan odpirali lačne kljunčke ter komaj čakali, da jim prinese oče sad celodnevnega trpljenja. Trpljenje in revščina v brezkončnost...

Vse to je videl naš dr. Krek. Ali ker ni imel samo oči, ampak tudi srce, je zaklical vsem delavcem: organizirajte se! V skupnosti boste dosegli to, kar vam odjedajo drugi!

To je bil apel moža, ki je delal in čutil z ljudstvom. V organizaciji delovnega ljudstva je videl rešitev družabnega reda. On ni pričakoval zboljšanja razmer po

je zvečer prihajal vedno utrujen in počitka željan domov, se ni nihče zmenil zanj. Ko sta šli v trg mimo gostilne, je Komacovka videla skoro v vsaki gostilni nekaj pogrebcev, ki so šli pit pogrebščino.

Ko je prišla Anka domov, se je trudna sesedla. Videla je otročje oči, ki so vpraševale skozi solze: »Mama, kedaj se vrne ata? Ata! Mama, lačen!«

Vstala je, se preoblekla v delavno obleko in šla pripravljat večerjo. Ko se je že delal mrak, je še stopila na dvorišče, kjer so imeli delavci svoje drvarnice. Tudi kaj je bil France postavil majhen hlev, kjer je danes meketala edina koza, ki že od zjutraj ni dobila še nič mrve. Na dvorišču je srečala Komacovko. Ta se je zelo začudila, ko je videla v delavni obleki hiteti na dvorišče. Zmajala je z glavo in stopila k sosedi v kuhinjo.

»Kakor se vidi, ji ne gre prav do srca moževa smrt. Je že dala stran žalno obleko.«

»O moj Bog, pa danes, ko so ji moža pokopali. Nak, tega pa ne razumem.«

»Sem že večkrat rekla, da ljudje nimajo veliko srca.«

Ko se je naredila že tema in je Anka spravila otroka spat, je tiho odšla, šla za hišami po bližnji na pokopališče, da bi tam molila in potožila svojo revo hladni zemlji. Pokleknila je ob grobu.

»Ah, France, France, zakaj si umrl, zakaj si nas zapustil. Težko si živel tukaj na zemlji, pri ljudeh, ki nimajo toliko srca, da bi ti v nadlogi pomagali... Kako bom preživela sedaj jaz udova ubogi sirota?...« In potem je dolgo molila za njegovo dušo.

Med vdovine vzdihne je glas vetra zanašal hrpave glasove polpijanih mož, ki so zapuščali trške krčme in šli mimo pokopališča domov. Bili so zadnji pogrebci...

(Konec.)

pridobitnih krogih. Vedel je, da je sebičnejšem zastopniku krdanjski ljubezni in pravičnosti. Inicijativno k ureditvi družabnega reda je dal delavcem in delavkam. Hodil je od enega do drugega ter jih zbiral v skupno fronto krdanjskega delavstva. Pridobiti pravičnega delavskemu sloju je bilo njegovo delo in njegov cilj. Trideset let. Toda znoj še vedno kaplja od potnega čela družinskih očetov. Lačni otroci še vedno odpirajo svoje ključke in skrbna mati gleda neizpremenjeno, s tugo v srcu, iz dneva v dan. Koliko časa še? Rešitev tega vprašanja je v naših rokah. Dasi dr. Krek že sedmo leto počiva v grobu, vendar nas njegov apel še neprestano budi k novemu življenju.

Bodimo Krekovci! Ne glejmo krivičnega družabnega reda samo z očmi, ampak tudi s srcem. Le delo za pomoč najrevnejšim slojem bomo sledili njegovemu delu. Od moža do moža naj gre naša organizacijska zavest. Strmimo naše vrste v nepremagljivo armado delavnega ljudstva. Svesti si bodimo, da kar bomo priporočili sami, to bomo tudi imeli. Ob naši tridesetletnici pokažimo, da smo Krekovci in da Krekovci hočemo ostati.

Strokovna zveza.

Javni nameščenci.

Odbora »Organizacije javnih nameščenec«, somišljenikov SLS in »Strokovne zveze javnih nameščenec« sta dne 22. februarja t. l. odposlala »Jugoslovanskemu klubu v Beogradu« prošnjo, da se v smislu novega zakona o civilnih uradnikih in drugih državnih uslužbenecih 1. sedaj normirane draginske doklade nikakor ne znižajo, 2. od 1. aprila t. l. dalje izplačajo glasom tega zakona predvidene plače, stanarine, doklade za otroke in draginske doklade najmanj v sedaj normirani višini, 3. ukine vsako maksimiranje draginskih doklad, 4. pokojnina v kronah naj se prevede v dinarje in 5. da se vsi civilni uradniki in drugi državni uslužbenici pravilno uvrstijo v pripadajoče kategorije, skupine in stopnje.

Glede pristopa k »Strokovni zvezi javnih nameščenec« opozarjamo na notice, ki so bile objavljene v »Pravici« št. 5. z dne 31. januarja in št. 6 z dne 7. februarja t. l. in vas vnovič vabimo k pristopu.

Rudarji.

Zveza rudarjev Trbovlje, II. redni letni občni zbor strokovne zveze rudarjev se vrši dne 6. aprila t. l. v tajništvo na Vodaš Loke 253. Začetek ob 10. uri dopoldne. 1. Poročilo predsedstva. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo 1. Odbora. 4. Odboritev rač. zaključka. 5. Volitev nadzorstva, nadzorstva in strokovnega odbora. 6. Slučajnosti. Če bi ob napovedani uri občni zbor ne bil sklepčen, se vrši čez pol ure nov občni zbor z istim dnevnim redom ob vsakem številu navzočih.

Za načelstvo Keše, I. r.

Načelstvo strok. zveze rudarjev pozivlja tem potom vse skupine in plačilnice, da takoj izvedejo nabiralno akcijo za tov. delavce na Jesenicah. Nabrani denar se naj pošlje na tajništvo strok. zveze rudarjev ali pa na Strok. zvezo tov. delavcev Ljubljana, Stari trg 2/I. Tovariši, pokažimo svojo zavednost! Načelstvo JSZR.

Društvo diplomiranih babic v Sloveniji.

Naši tarifi ostanejo isti kakor lani, četudi je vse drugo dražje. Občni zbor 18. febr. je tako sklenil. Ker so mnoge članice izgubile listek o tarifi, in je prav, če tudi drugi zvedo za naš honorar, ga objavljamo.

Za babično pomoč (1 ali 2 obiska pred in 9-dnevna oskrba po rojstvu) plačajo ubožni 100 Din. (v Ljubljani 200 Din.), boljše preskrbljeni 200 Din. (400 Din.), premožni 400 Din. (800 Din.). V navzočnosti zdravnika se možni dvojni, pri dvojkah poldrugi honorar. Nadaljni plači dvojni, pri dvojkah poldrugi honorar. Nadaljni obiski (nad navadno 9-dnevno oskrbo) po 15 Din. Nočni obiski se plačajo vedno posebej po 20 Din. (od 8. ure zvečer do 6. zjutraj). Posebna postrežba: nočna 75 Din., dan in noč 125 Din. (3 ure odmora vmes). Pomoč pri operacijah 200 Din. Potnina (pri razdalji nad 2 km) od kilometra poti 6 Din. Naročene babice, ki jih pa potem ne kličejo, imajo pravico do odškodnine (poln honorar). Izvrševanje drugih poslov, kakor strokovne pomoči (pranje, ribanje, kuhanje itd.), je babicam prepovedano, ker bi se vsled nevarnosti nesnage lahko prigodilo zastrupljenje.

V deželni porodnišnici se je baje zadnji čas nevarno inficiralo 8 porodnic. Ali ni dosti osebja, ali to osebje ni dosti snažno? Vodstvo bo gotovo s pomočjo zdravstvenega odseka znalo varnost porodnic v prihodnje boljše zavarovati, vendar pa je ta dogodek dober nauk za tiste, ki radi govore o pomanjkljivi pazljivosti ali snagi pri babicah izven bolnice.

Članice, ki žele objaviti kakšen dopis v »Pravici«, naj ga pošljejo na našo tajnico (ga. Vorina, babica Sv. Petra c. 95).

Važen razglas okraj. glavarstva v Ljubljani (z dne 8. febr. 1924, št. 85/Z, na vsa županstva ljubljanske okolice, ki lahko služi za zgled vsem okraj. glavarstvom in v obvestilo članicam, da tudi drugod skušajo od okrajn. glav. in okrajne blagajne doseči tak sklep): »Okrajni blagajni v Ljubljani in na Vrhniki sta sklenili, da se bo oddajalo okrajnim babicam letno plačilo 900 Din., da pa babica ne sme zahtevati plačila nad 100 Din. pri porodu. Županstvu naročam, da to po občini razglašajo zajedno z naznanilom, da se sedaj izgovori, češ da je babica predraga, ne bodo jemali več na znanje in se bo vsak slučaj, kjer bi kaka neizprašana oseba hotela pomagati pri porodu, kazensko zasledovala. Dr. Ferjančič, s. r.

Dočim je naš občni zbor odločno odklonil zahtevo bolniške blagajne, ki hoče, da znižamo honorar za njene zavarovance, je soglasno sklenil, da priporočamo

tako ureditev kakor jo uvaža z zgornjim razglasom ljublj. okr. glavarstvo, le za potnino zahtevamo še poleg honorarja odškodnino kakor državni nastavljenici (po 6 Din. od kilometra pri razdalji nad 2 km).

Franoske babice so si izposlovale podržavljenje. **Bosanske babice** tudi žele doseči podržavljenje.

Slovenske babice so podržavljenje še do lani želele, zdaj pa so zadovoljne, da niso podržavljene, ker vidijo, da so pri nas državni nastavljenici najslabše plačani in vsled prenehanja rudukcij tudi nobene stalnosti in gotovosti penzije ni. Sprejemale smo in zanašamo se le še na svoje roke, glavo in organizacijo. Ko bomo vse trdno organizirane, bomo z lahkoto dosegli upoštevanje naših pravic in želj tam, kjer se nam doslej le smejejo in imajo gluha ušesa.

Trboveljska družba in rudniško delavstvo.

Prejeli smo sledeči komuniké: Na poziv Zveze industrijev se je dne 10. t. m. vršila v prostorih Zveze konferenca predstavnikov industrije v Sloveniji in zastopnikov Trboveljske premogokopne družbe. Konferenci je prisostvoval rudarski glavar inž. V. Strgar. Razpravo je vodil član predsedništva Centrale industrijskih korporacij g. dr. P. Windischer. — Konferenca se je sklicala z namenom, da se končno rešijo vprašanja, ki so v zvezi s stavko rudarjev v letu 1923, ki je povzročila že ponovne diskusije v javnosti. Na konferenci so predstavniki industrije povdarjali opasno krizo, ki tačas ogrožala vse industrijsko delo, in so se odločno izjavili tako proti povišanju mezd rudarjev, kakor proti podražitvi premoga. Eno kot drugo bi moralo imeti posledice, kojih naša industrija ne bi prebolela. Vsled tega so izrekli željo, da se najde druga pot, ki more ustreči položaju. Eksekutiva Upravnega sveta Trboveljske premogokopne družbe se je nato posvetovala ter je po g. direktorju R. Skubecu podala kratko izjavo, ki v bistvu obsega te določbe:

Družba bo svojim rudniškim delavcem izreden priznanje povečane delovoljnosti enkrat izreden prispevek, ki znaša za delavce I. kategorije 1000 K (250 Din.), v II. kategoriji 800 K (200 Din.), v III. in IV. kategoriji 600 K (150 Din.). Izplačilo tega prispevka, ki znaša v celoti nekaj nad 8.000.000 K, to je 2.000.000 Din., se izvrši ob prvem izplačilu mezd v mesecu aprilu 1924. Konferenca je vzela to izjavo na znanje, nakar je predsedujoči s kratkim pozdravom sejo zaključil.

Vsi listi so gornji komuniké objavili brez pripombe. Tako torej! To naj bo izpolnitev sklepa narodne skupščine? Vsi slovenski kapitalisti so se oficijelno le pridružili trboveljskim čifutom in krijejo s svojo stanovsko organizacijo orgije, ki jih počenja ta nezasišana družba z rudarskim trpinim. Gornja izjava bide v obraz avtoriteti parlamenta, ministra in vlade. In nihče se ne gane! Res je, denar sveta vladar! O stvari bomo seveda še govorili. Tovarišem pa naj bo gornji oglas nov opomin, da se moremo zanašati le na moč svoje organizacije. Kjer gre za naše pravice tudi državna sila odpove.

Prometna zveza.

Za železničarje.

V narodni skupščini so v četrtek dne 13. marca zopet obravnavali krivice, ki jih prizadeva vlada ubogim železničarjem. V imenu Jugoslovanskega kluba je govoril posl. Žebot in zlasti povdarjal:

Železničarjem v Sloveniji in Hrvaški se godi večja krivica nego onim v Srbiji. Vlada ni varala samo v Srbiji železniških delavcev, temveč posebno v Mariboru, v Ljubljani, Sarajevu, Zagrebu in drugih prečanskih krajih. Sedanji režim vara železničarje na veliko. Tako plačuje vlada železničarje, ki so od prevrata izvrševali naravnost junaške čine za rešitev naše domovine. Kakor v Nišu, tako so tudi v Mariboru in drugih krajih Slovenije pred volitvami Pašičevi agenti obetali, da bo radikalna vlada zvišala penzije in doklade in je celo za nazaj obljubila nagrado in cenejša živila in podpore, a so vse skupaj samo grde prevare.

Minister Peleš je povedal, da je poslal nekemu konzumu v Studencih 75 tisoč Din. Poslanec Žebot pravi, da ta zadruga ne obstoja, ampak jo je predstavljal Nahtigal, ki je bil nemčur, komunist, socialist, demokrat in sedaj radikal. Dr. Janković je 13. junija poslal brzojavko, da bo s 1. oktobrom 1923 vlada zvišala plače železničarjem. Govornik pokaže original telegrama. Tri prevare za slovenske železničarje so ta razglas vlade in Jankovičeva obljuba ob prevzemu Južne železnice. V tem razglasu (govornik ga pokaže ministru) sta ministrski svet in dr. Janković posebej obljubila plače po novem zakonu in ohranitev vseh starih pravic. Pa zopet sama prevara. (Medklic Vesenjak: Dr. Janković je mislil na zboljšanje svoje plače). Vlada ni držala ne ene obljube, ampak je oropala železničarje še starih pravic. Minister Kojč je v zadnji seji finančnega odbora trdil, da ne more plačevati Južnih železničarjev po novem, ker ni zakonite podlage. To ne drži. V veljavi je še vedno zakonit dogovor med državo in Južno železnico, da se morajo avtomatično zvišati plače Južnim železničarjem, kadar se iste zvišajo državnim. A vlada se ne drži niti svojih oficijelnih obljub, niti zakona, niti dogovorov. Že tri predjume dolguje država Južnim železničarjem. Radi teh prevar in radi neznosne bede, v katero je zabredlo železničarstvo, nima prav nobenega zaupanja do vlade g. Pašića.

Po govoru poslanca Žebota je minister dr. Kojč skušal odgovoriti poslancu. Ko je skušal na točne očitke odgovoriti in je v imenu vlade odklonil očitek, da je

vlada varala, je nastal silen hrup v dvorani. Poslanec Jugoslovanskega kluba so klicali ministru: Varali ste uboge železničarje, osleparili ste jih za stare pravice in za nove. Poslanec Žebot razvije veliki Jankovičev proglas na slovenske železničarje z dne 31. avgusta 1923. Okoli klopi Jugoslovanskega kluba je nastala velika gneča. Radikali so hoteli Žebotu iztrgati plakat. Žebot, Vesenjak, Kulovec in ostali poslanci opozicije so končno potisnili vladne poslance v stran. Žebot in Vesenjak kliče: To je jasen dokaz, da Pašičeva vlada vara in ta proglas je dokaz, kako ste ogoljufali uboge železničarje. Oglejte si ga!

Avstrijske zvezne železnice.

Iz govora predsednika avstr. zveznih železnic podajamo številke, ki osvetljujejo finančno stanje železnic. Leto 1923 je prineslo 2500 milijard dohodkov in zahtevalo 3500 milijard izdatkov, da je znašal primanjkljaj okroglih 1000 milijard. Deficit ni mogoče znižati samo z manjšimi izdatki, ampak so potrebni tudi večji dohodki. Zato se bodo zvišali za 1. 1924 dohodki za 275 milijard, in sicer se je zvišala tovarna tarifa za 10 %, kar znači 16.000kratno predvojno tarifo, in osebna za 30 % na 9200kratno predvojno ceno. Lanski deficit se bo letos znižal približno za 600 milijard na 450 milijard, odnosno na 650 milijard, ker bo treba plače zopet zvišati. Predsednik je mnenja, da bo mogoče doseči ravnotežje, ako plače ne bo treba ponovno dvigati.

Zavarovanje za slučaj nezgode naših rudarjev

v Sloveniji je bilo od ujedinenja sem poverjeno splošnemu zavodu za zavarovanje delavcev t. j. začasni zavarovalnici zoper nezgode v Ljubljani.

Po objavi zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. V. 1922 so prešli vsi posli, kakor tudi imovina prejšnjega zavarovalnega zavoda v delokrog osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu je plačeval rente onim rudarjem, ki so postali onesposobljeni pred 1. VII. 1922. Onim rudarjem pa, koji so se ponesrečili po tem datumu, osrednji urad za zavarovanje delavcev ni priznal rente, vsled česar je ministrski svet, sklicujoč se na predpis odstavka 2 paragr. 211 zakona o zavarovanju delavcev, na svoji seji dne 2. VII. 1922 izdal pod števil. 4881 naslednje rešenje:

»Z ozirom na to, da je stopil zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. V. 1922 tako hitro v veljavo, se na podlagi paragr. 211 spojitvev blagin. rud. bratskih skladnic za pomoč v slučaju bolezni ali smrti v celi kraljevini z splošnim delavskim zavarovanjem odgodi do 1. VII. 1925 in odstopi v poslovanje rudarskim oblastim po odredbah rudarskih zakonov.«

Proti temu rešenju ministrskega sveta je vložil osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu pod števil. 2155 z dne 27. I. 1923 na državni svet pritožbo.

Iz obrazloženega izhaja, da onesposobljeni rudarji v Sloveniji po 1. juliju 1922 niso dobivali rent od osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Da pa onesposobljeni rudarji v Sloveniji ne bi ostali brez vsakih materijelnih podpor, so izdajale blagajne bratskih skladnic, glasom izvestila, ki sem ga dobil od ministrstva za šume i rude z aktom števil. 4984 z dne 13. VI. podpore v iznosu koje so predpisane z zakonom o zavarovanju delavcev. Istotako je po prednjem izvestilu ministrstva za šume i rude — v svrhu, da bi rudarji v Sloveniji za slučaj nezgode ne ostali nezavarovani — izdal gosp. minister za šume i rude rudarskemu glavarstvu v Ljubljani naredbo, glasom koje imajo blagajne bratskih skladnic vršiti začasno zavarovanje rudarjev v Sloveniji za slučaj nezgode in da odmerjajo rente po zakonu o zaščiti delavcev in da morejo v to svrhu tudi vporabljati datjave podjetij v Sloveniji za pokritje teh efektivnih izdatkov a na račun datjave zavarovanja v nezgodi. Na ta način še bo postopalo tako dolgo, da se to vprašanje ne bo definitivno spravilo z dnevnega reda.

Prosveta.

Krekova mladina

v Ljubljani priredi v nedeljo dne 30. t. m. priljubljeno ljudsko igro »Pod vaškim znamenjem« v 4. dejanjih. Upamo, da se vsi prijatelji delavske mladine sigurno udeležijo te prireditve.

Sneberje — Zdobrova.

Dramatični odsek tukajšnje podružnice Krekove mladine, uprizori v nedeljo dne 23. III. 1924, ob 4. uri popoldan narodno petdejansko igro »Divji lovec«. Vabimo tukajšnje delavstvo in prijatelje delavske mladine.

Za naše socialne razmere velikega pomena so sledeče knjige:

Narodnogospodarski eseji.

Spisal dr. A. Gosar. Pisatelj nam v kratkih in jedrnatih stavkih opisuje delo in podlago za pravično ureditev gospodarskega življenja, mednarodnega gospodarstva in glavne panoge narodnega gospodarstva. Cena Din. 6.—

Gospodarska geografija.

Sestavil profesor dr. Vinko Šarabon. Cena vezani knjigi Din. 48.—. Za vsakega delavca, obrtnika, trgovca in politika je knjiga velevažna in potrebna.

Slovinci.

Zemljepisni, zgodovinski, politični, kulturni, gospodarski in socialni pregled. Napisal Eriavec. Cena Din. 60.—. Naročila sprejema Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Dopisi.

Huda jama pri Laškem.

Gospodje uradniki tukajšnje Trboveljske se že pripravljajo na občinske volitve. Občina Sv. Krištof ima zdaj 20 odbornikov SLS in 4 samostojne ali kaj so že, a nobenega pristnega demokrata Žerjavovega kalibra. Zato so laški gospodje centralisti poverili rudniškega manipulantu Goloba, da pobira podpise že zdaj, ker dobro vedo, da v resnem času pred volitvami ne dobijo bedakov za svojo listo. Svetujemo omenjenemu Golobu in demokratom, da že sedaj pri podpisih in potem ob volitvah nastopajo s svojim pravim imenom. Zadnjič so se sramovali svojega imena ter se skrivali za neko kmečko gospodarsko stranko. Vsi delavci vemo in čutimo, da so ravno demokrati ali nekdanji liberalci kot zastopniki kapitala največji sovražniki delavskega napredka. Poizvedeli bomo natanko, kako Golob manipulira s podpisi.

Črna.

Spet po dolgem molčanju se oglasimo v našem glasilu, da pokažemo, da tukaj v Črni ni še vse pod rdečo firmo socialistov, kakor se na splošno misli, samo bolj zaspani in na krotki smo. Imamo sicer skupino Stokovne zveze rudarjev, ki pa žalibog v pretečenem letu ni skoraj nič delovala. Vzrok je bil ta, ker nismo imeli svoje sobe in ker se je stari odbor premalo brigal za skupino. Pa mislimo, da bo v prihodnje boljše, ker smo dobili sobo skupno z Prosvetnim društvom pri g. Drofelniku. Tu bodeta vsako nedeljo tajnik in pa blagajnik, od 11. do 12 ure uradovala. Člani naj pridejo tedaj plačevati prispevke in pa poizvedovat, kar se tiče drugih stvari in zadev. Občni zbor se je vršil dne 9. 3. 1924. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik Kere Martin, tajnik Struga Gregor, blagajnik Rožanc Jožes, pregledovalca računov Mokne Lorenc in Muškati Franc. Upamo, da bo novi odbor deloval za rast in blagor skupine.

Hrastnik.

Narodnjaki so pridno na delu z veselici za narodni dom. Konzorcij bo kupil g. Hochbauer veliki cekar, da bo v predpustni sezoni zbiral po veselicih darove za stavbo. Eden njihovih somišljenikov mu je dal na neki veselici celih 25 para, ker se je že naveličal Hochbaurrove nadloge. Zdaj pa le cekar na ramo dokler je še čas.

Inserirajte v »PRAVICO!«

Kapital in kapitalizem.

Ni je hujše zamenjave dveh pojmov kakor zamenjava pojma »kapital« in »kapitalizem«. Kolikokrat boš naletel v družbi na akademično naobrazene tovariše z doktorskimi naslovi, vodeče važne javne posle, ki ne poznajo razločbe med »kapitalom« in »kapitalizmom«. »Kapitalizem« se nikakor ne krije s pojmom »kapital«, še manj seveda s pojmom »premoženje«.

Kaj pa torej je kapitalizem? On je najčistejši nauk militarizma, gole sebičnosti, življenjska smer, ki ne pozna nobenih drugih vprašanj več, kakor: koliko stane to? Koliko Vam donaja trgovina? — Najvišje dobro in glavni življenjski cilj kapitalizma je kolikor mogoče veliko bogastvo na zemeljskih dobrinah, bogastvo v znamenju denarja zlate in papirnate valute. Bogastvo denarja radi denarja samega, pridobitev bogastva na denarju brez ozira na božji zakon, da je treba najprej ljubiti Boga radi Njega samega, nato pa bližnjega kakor samega sebe radi Boga. »Kapitalizem« je neomejeno pridobivanje po lastni podjetnosti za zasebne namene. Za splošnost skrbi in pridobiva kapitalizem samo v toliko, v kolikor si s tem zagotovi še večje zasebne dohodke na škodo neposredujočih stanov. Zoper ta kapitalizem se bore krščanske delavske strokovne organizacije. Ne bore pa se proti kapitalu, ki ni tudi radi kapitala samega, ki ni tu zato, da bi si uslužil delo živih ljudi zato, da bi se množil kapital, dočim bi vrednost in dostojanstvenost človeka padala. Kapital je bil na svetu in bo. Ali obstoja v denarju, ali v čem drugem, je stranskega pomena. Glavno je, da kapital služi delu t. j., da delo pospešuje in povzdiguje nad vrednost navadnega stroja, ne pa da je tako kot danes: človek, živ človek, božji otrok, ki ima poleg telesa neumrjočo dušo, človek, podoba obličja božjega od Boga, ta človek je na svetu radi kapitala zato, da se kapital množi, da kapital ljudi poživinja in spravlja pod vrednost najgnusnejšega črva. To, da mora človek služiti kapitalu, mesto kapital človeku — to je kapitalizem. In zoper tega gre naš boj, v katerega vabimo glasom resolucije V. kat. shoda celokupno slovensko inteligenco.

Drobiž.

»Naprejevi« raztresenci. Sodrugi »Napreji« od 28. febr. t. l. št. 16. priobčuje seznam političnih organizacij SSJ in KDZ (kmetstvo-delavska zveza) o drugi polovici leta 1923. Iz seznama je razvidno, da šteje takozvana Bernotova socialistična skupina 31, odnosno 32 političnih organizacij, ki so štele preteklega leta v juliju 1075, v avgustu 750, v septembru 770, v oktobru 818, v novembru 835 in v decembru 878 rednih članov: 32. organizacija je centrala. V oklepaju jo nazove sodrug »Napreji« — raztreseni... Naj misli kdo o Bernotoveh kar hoče, eno je gotovo: Odkritosrčni so! Sicer centrale ne bi imenovali — raztresenci!

Za pouk in zabavo.

Ženske razbojnice.

V noči od srede na četrtek se je v Berlinu prvič zgodilo, da so ženske nastopile kot razbojnice. Nekaj po polnoči se je vračal 50-leten delavec iz mesta v svoje stanovanje v okolico. Na nekem ovinku ga je začelo nemilo pretepati 6 žensk tako močno, da je padel na tla. Ker pa se je bližal voz, so razbojnice zbežale. Napadence so peljali v bolnišnico.

13 Slovencev ponesrečilo v ameriškem rudniku.

Clevelandsko »Glasilo K. S. K. Jednote« z dne 13. t. m. poroča o velikih rudniških nesrečah, ki je zahtevala tudi 13 slovenskih žrtev in več Hrvatov. Milfordski rudnik v Crosbyju, Minn., je 5. t. m. popoldne nenadoma zalila voda, ker se je v bližnjem močvirnem jezeru udrlo dno. Tla je tvoril večinoma svinec. Tačas je delalo v rovu 48 rudarjev, 7 od teh je stalo blizu lestve ob izhodu in ti so se pravočasno rešili. Vsi drugi so utonili. Med ponesrečenci so bili tudi Slovenci in Hrvati in sicer: Frank Zajc, Anton Slak, John Minarič, (Mlinarič ali Majnarič), Mihael Bižal, John Jaklič, Peter Magdič, George Hočevan, Martin Valenčič, Mike Thomas (Tomec), John Mavrič, Joe Hrovatin in John Hlačar; poleg tega Nick Radič, po rodu Hrvat. Med rešenimi sta bila dva Slovence: Frank Hrovatin ml. (njegov oče je utonil) in Mike Zakotnik.

Da ni dolgčas

malomeščanski buržuaziji, ji poskrbe vsake kvatre za kake novice o atentatih. Pretekli teden je bil že ubit predsednik bolgarske vlade Cankov in njegova vlada je padla. Izkazalo se je, da vse skupaj ni nič res.

Za pouk in zabavo.

Iz Suhomlinovih spominov.

Suhomlinov je bil ruski vojni minister za časa zadnjega carja, Nikolaja II. Njegovi spomini vsebujejo veliko zanimivega o ruskem častniškem zboru. Dve anekdoti bomo povedali:

Gardisti so jahali mimo stanovanja divizijskega generala kneza Galicina. Častnik pa ni jahal tam, kjer bi bil moral. Galicin je gledal skozi okno, je mislil da je častnik neki grof Tolstoj — sorodnik velikega Tolstoj — in je dal Tolstoja zapreti. Iz zapora mu je pa grof pisal, da ni niti on niti njegov vod jahal mimo knezovega stanovanja. Nakar je Galicinu zapovedal: »Grof Tolstoj potrebuje v zaporu družbo, in mu mora delati družbo tisti častnik, ki je jahal mimo mojega stanovanja!«

General Diresen je nadzoroval polk huzarjev. Videl je vojaka, ki je imel vse nohte zgrizene, in je rekel poveljujočemu častniku: »Tale mož ima nohte rad. Ukažite, da si morajo vsi vojaki Vašega oddelka porezati nohte, in dajte mu jih, da jih bo pojedel!«

Tole bi bilo dobro povedati tudi marsikomu drugemu: zlasti, če opravlja ta posel v družbi, ki nima nohtov tako rada.

Dobil, kar je iskal.

Znameniti angleški zvezdoznanec Robert Ball je obedoval z več tovariši v gostilni. Po obedu je poklical gostilničarko in ji je rekel: »Draga mamica! Povedal Vam bom nekaj iz zvezdoznanstva. Ali ste že slišali, da se v šestindvajset tisoč letih vse spet ponovi, da bomo na primer čez šestindvajset tisoč let vsi mi spet tukaj, z Vami vred, da bomo ravno to jedli kakor danes in ravno to govorili? Vidite, tako bo. Zato Vas prosim, da nam naš današnji račun rajši napišete, ga bomo pa po šestindvajset tisoč letih poravnali.«

»Prav, prav,« je odvrnila gostilničarka in se je smejala. »Rada počakam. Saj sem sedaj tudi že čakala. Gotovo se spomnite, da ste bili danes pred šestindvajset tisoč leti tudi pri meni in da mi ste plačali. Zato Vas prosim, poravnajte stari dolg, današnje kosilo mi boste pa ostali dolžni.«

Ball je ugriznil v jabolko, se je tudi smejal in je dejal: »No, bomo pa plačali. Še dobro, da obresti niste zahtevali.«

Borza.

Vrednost denarja na zagrebški borzi dne 13. III. 1924.

Za 1 italj. liro v čeku Din. 3.43⁷⁰—3.46⁷⁰.
 .. 1 italj. liro v gotovini Din. 3.40—3.43.
 .. 1 funt šterling Din. 349—352.
 .. 1 dolar v čeku Din. 80.90—81.90.
 .. 1 dolar v gotovini Din. 79.62⁷⁰—80.62⁷⁰.
 .. 1 sranc, frank Din. 3.43—3.48.
 .. 1 češko krono Din. 2.34⁷⁰—2.37⁷⁰.
 .. 10.000 nem. avstr. kron 11.45—11.65.
 .. 1 švic, frank Din. 14.05—14.10.

Skrivalnica.

Kje je hribolazec?

Založništvo in zastopstvo pisalnih strojev

„Underwood“

nadalje karbon papirja, pisalnih trakov za vse sisteme. Mali ročni „UNDERWOOD“ v kovčku, praktičen za potovanje. — „UNDERWOOD“, Zagreb, Mesnička ul. 1

OD HIŠE DO HIŠE

gre glas o izvrstni kakovosti

MILA „GAZELA“

ki se odlikuje po svoji izdatnosti in obilnih penah.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

PAPIR

pismeni, uradni, risalni, ovojni

KNJIGE

poslovne, šolske, noteze, šolske zvezke,

umetniške razglednice in drugo

kupite najbolje v papirni trgovini

IVAN GAJŠEK, Ljubljana, Sv. Petra c. št. 2.

VSAK ČLAN KONZUMA

dobi najboljšo postrežbo v gostilni svoje zadruge Kongresni trg 2.

Poskusi! Ne bo ti žal!

Kuhinja izborna, — cene nizke.

Abonenti dobe znižane cene.

Poskusi! Ne bo ti žal!